

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

BURCU DEMİRKAYA VE YÜCEL DEMİRKAYA BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2015/1232
Karar Tarihi : 30/10/2018

Başkan : Engin YILDIRIM
Üyeler : Recep KÖMÜRÇÜ
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Recai AKYEL

Raportör : Murat İltar DEVECİ
Başvurucular : 1. Burcu DEMİRKAYA
2. Yücel DEMİRKAYA

Vekili : Av. Zeynep Betül GEÇİM AY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bir yolcu treninin raydan çıkması sonucu pek çok kişinin öldüğü ve yaralandığı olay hakkındaki ceza soruşturmasının makul süratle yürütülmemesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 21/1/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Haydarpaşa (İstanbul)-Ankara seferini yapan yolcu treninin 22/7/2004 tarihinde Sakarya ili Pamukova ilçesi Mekece Mahallesi yakınlarında raydan çıkması sonucu aralarında başvuruçuların annesi F.Y.nin de olduğu 37 kişi ölmüş, 90 kişi de yaralanmıştır.

A. Ceza Soruşturması Süreci

9. Sakarya Cumhuriyet Başsavcılığınca (Cumhuriyet Başsavcılığı) olay hakkında derhâl soruşturma başlatılmıştır.

10. Soruşturma kapsamında ölü muayenesi ve otopsi işlemleri yapılmış, yaralıların adli raporları alınmış ve olay hakkında bilgi sahibi olan kişilerin beyanları alınmıştır. Ayrıca olay yerinde keşif yapılmış, soruşturmayı aydınlatması beklenen bilgi ve belgeler resmî kurumlardan getirilip kazaya karışan vagonlar üzerinde inceleme yaptırılmış, olayın neden kaynaklandığına ve kusur durumuna ilişkin bilirkişi raporu alınmıştır.

11. Bir üniversitenin makine ve inşaat mühendisliği bölümlerinde öğretim üyeliği yapan üç kişiden oluşan Bilirkişi Heyetince hazırlanan 31/8/2004 tarihli raporda; olay esnasında lokomotif hariç beş vagonun raydan çıktığı ve bu vagonların dördünün devrildiği, hattan çıkan ve devrilmiş durumda bulunan vagonların tekerlek takımlarında ve bojilerinde (trenin yürüyüş takımı) olaya sebebiyet verecek bir neden gözlenmediği, kazaya karışan trendeki vagonların seyir emniyeti bakımından yeterli olduğu, trenin kazanın meydana geldiği yerdeki hızının yaklaşık saatte 130 km olduğu, altmış sefere ait hız bantları üzerinde yapılan incelemede olay yerinden geçen trenlerin hızlarının saatte 65-90 km olduğu ve livreye (tren tarife kitapçığı) göre olay yerinden 80 km hızla geçilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca raporda, Birinci Makinist F.K.nın livrede yazılı hıza (80km/saat) uymayıp trenin hızını gerektiği gibi ayarlayamaması ve yönetimi altındaki trenin seyir kontrolü için gerekli dikkat ve özeni göstermemesi nedeniyle olayın meydana gelmesinde 3/8 oranında kusurlu olduğu, İkinci Makinist R.S.nin seyir hızı konusunda birinci makinisti uyarmayarak trenin seyir kontrolü için gerekli dikkat ve özeni göstermemesi nedeniyle olayın meydana gelmesinde 1/8 oranında kusurlu olduğu ve tren şeflerinin tren seyir kontrolüne ilişkin görevlerinin bulunmaması nedeniyle K.C.nin kusursuz olduğu belirtilerek üstyapı bakım ve onarım yetersizlikleri ile güvenli seyir kontrolü için kontrol düzenek ve sistemlerinin olmayışının olayın meydana gelmesinde 4/8 oranında etkili olduğu açıklanmıştır.

12. Cumhuriyet Başsavcılığı, makinistlere yardımcı olacak otomatik ya da yarı otomatik kontrol sistemlerinin kurulması gerekmesine rağmen kurulmadığı ve üstyapıda eksikliklerin kazanın meydana gelmesinde rol oynadığı iddiası ile Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü (TCDD) yetkilileri hakkında yürüttüğü soruşturmada yetkisizlik kararı vermiş ve soruşturma evrakını Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir. Bu soruşturmanın sonucu tespit edilememiştir.

13. Öte yandan Cumhuriyet Başsavcılığı; Birinci Makinist F.K., İkinci Makinist R.S., ve Tren Şefi K.C.nin 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun 389. maddesinde düzenlenen tedbirsizlik, meslek veya sanatında tecrübesizlik ya da nizam, emir ve kaidelere riayetsizlik neticesi olarak demir yolu üzerinde kazaya neden olma suçunu işledikleri iddiasıyla 7/9/2004 tarihinde Sakarya 2. Ağır Ceza Mahkemesinde (Ceza Mahkemesi) haklarında kamu davası açmıştır.

14. Ceza Mahkemesinin istinabe suretiyle aldığı 30/4/2007 tarihli bilirkişi raporunda, olayın meydana gelmesinde F.K.nın 3/8, R.S.nin 1/8, TCDD'nin ise 4/8 oranında kusurlu olduğu, K.C.nin herhangi bir kusurunun bulunmadığı belirtilmiştir.

15. Yürüttüğü yargılama sonunda K.C.nin beraatine karar veren Ceza Mahkemesi F.K.yı 2 yıl 6 ay hapis ve 1.000 TL adli para cezasına, R.S.yi ise 1 yıl 3 ay hapis ve 733 TL adli para cezasına mahkûm etmiştir.

16. Ceza Mahkemesince verilen 1/2/2008 tarihli bu karar F.K. ve R.S. müdafii ile bazı katılanların vekilleri tarafından temyiz edilmiştir.

17. Yargıtay 2. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) 13/7/2009 tarihinde, şikâyetçi olduklarını bildiren bazı şikâyetçilere duruşma gününün ve kararın tebliğ edilmediğini belirterek kararın söz konusu kişilere tebliğ edilmesi amacıyla dava dosyasının Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar vermiştir. Bu kararın gereğinin yerine getirilip getirilemediği tespit edilememekle birlikte Ceza Dairesi 12/7/2010 tarihinde temyiz talepleri hakkında karar vermiştir. Ceza Dairesi söz konusu kararla K.C. hakkındaki davayı zamanaşımı süresinin dolması nedeniyle düşürmüş, diğer sanıklar hakkında verilen mahkûmiyet kararlarını ise bozmuştur. Bozma gerekçeleri şöyledir:

i. Davaya katılma talebinde bulunan bazı kişilerin talepleri hakkında karar verilmemiştir.

ii. Aralarında menfaat çatışması bulunan sanıklar aynı müdafii tarafından temsil edilmiştir.

iii. Lehlerine vekâlet ücretine hükmedilen katılanların ad ve soyadları gerekçeli karar başlığına yazılmamıştır.

iv. Katılma hakkı bulunmayan bazı kişilerin davaya katılmasına karar verilmiştir.

v. Katılması hükümsüz kalan kişiye gerekçeli karar başlığında katılan olarak yer verilmiştir.

vi. Davaya katılmalarına karar verilen bazı kişiler gerekçeli karar başlığında gösterilmemiştir.

vii. Olayda ölen bir kişi, gerekçeli karar başlığında şikâyetçi olarak gösterilmiştir.

viii. F.K. ve R.S. hakkında verilen adli para cezasının taksitlendirebilmesine ilişkin normun uygulanıp uygulanmayacağı hususunda bir karar verilmemiştir.

ix. Suçun işlendiği yer, gerekçeli karar başlığına yazılmamıştır.

x. Sebebiyet verdikleri yargılama giderlerinin sanıklardan ayrı ayrı tahsiline karar verilmesi gerekirken müştereken tahsiline karar verilmiştir.

xi. Hükümden sonra yapılan yasal değişiklik uyarınca R.S. hakkında verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilip verilmeyeceğinin değerlendirilmesinde zorunluluk bulunmaktadır.

18. Bozma sonrası yargılamada Ceza Mahkemesi, bozma ilamına karşı sanıkların beyanını tespit etmiş; yargı çevresinde ikamet eden katılanlara bozma ilamı ekli duruşma günü ile saatini bildirir davetiye çıkarmış, yargı çevresi dışında ikamet eden katılanların beyanlarının tespiti için seksen üç kez istinabe talebinde bulunmuş ve sonuçta bozma ilamına uyulmasına karar vermiştir. Bozma ilamı çerçevesinde yapılan yargılama sonunda 7/2/2012 tarihinde, sanıklara isnat olunan eylemin 765 sayılı mülga Kanun'un 389. maddesinde düzenlenen tedbirsizlik veya meslek ya da sanatında tecrübesizlik, nizam ve emir ile kaidelere riayetsizlik neticesi olarak demir yolu üzerinde kazaya neden olma suçunu oluşturduğunun Ceza Dairesinin 12/7/2010 tarihli kararıyla belirlendiği, söz konusu suç için kanunda öngörülen dava zamanaşımı süresinin dolduğu gerekçesiyle sanıklar hakkında açılan davaların düşürülmesine karar verilmiştir.

19. Karar, bir kısım katılan vekili tarafından temyiz edilmiştir.

20. Gerekçeli kararın bazı katılanların vekiline tebliğ edilmediğini tespit eden ve bahse konu eksikliğin giderilmesi için 24/4/2013 tarihinde dava dosyasının Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar veren Yargıtay 12. Ceza Dairesi 3/2/2014 tarihinde, sanıklara isnat edilen eylemin 765 sayılı mülga Kanun'un 455. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen dikkatsizlik ve tedbirsizlik neticesi birden fazla kişinin ölümüne ve birçok kişinin yaralanmasına sebebiyet verme suçu kapsamında da değerlendirilebileceği sonucuna varmış ve sanıkların hukuki durumunun söz konusu norm çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği gerekçesiyle hükmün bozulmasına karar vermiştir.

21. Bozma sonrası yargılamada Ceza Mahkemesi bozma ilamına karşı sanık R.S.nin beyanını tespit etmiş, yargı çevresinde ikamet eden katılanlara bozma ilamı ekli duruşma günü ile saatini bildirir davetiye çıkarmış, yargı çevresi dışında ikamet eden katılanlar ile sanık F.K.nin beyanlarının tespiti için yedi kez istinabe talebinde bulunmuş ve sonuçta bozma ilamına uyulmasına karar vermiştir. Bozma ilamı çerçevesinde yapılan yargılama sonunda 24/11/2014 tarihinde, sanık R.S.nin 1 yıl 15 gün hapis ve 50 TL adli para cezasıyla, sanık F.K.nin ise 3 yıl 1 ay 15 gün hapis ve 152 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Ceza Mahkemesi, sanık R.S. hakkında verilen cezaları ertelemiştir.

22. Başvurucular vekili 19/3/2014 tarihli dilekçeyle davaya katılmayı talep etmelerine rağmen bu hususta karar verilmediği, verilen cezaların miktar itibarıyla az olduğu, cezaların indirilmesine ve ertelenmesine ilişkin hükümlerin uygulanmaması gerektiği gerekçesiyle 12/1/2015 tarihinde hükmü temyiz etmiştir.

23. Başvurucular 21/1/2015 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

24. Ceza Mahkemesi kararının sanıkların müdafileri ile bazı katılanların vekillerince temyiz edilmesi üzerine dava dosyası temyiz incelemesi için Yargıtaya gönderilmiştir.

25. Yargıtay 12. Ceza Dairesi 30/3/2016 tarihinde, katılma isteminde bulunmalarına rağmen bu konuda herhangi bir karar verilmeyen mağdurlara gerekçeli kararın tebliği edilmediği gerekçesiyle bahse konu eksikliklerin giderilmesi için dava dosyasının Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar vermiştir.

26. Temyiz incelemesi henüz sonuçlanmamıştır.

B. Tazminat Davası Süreci

27. Başvurucular, başvuruya konu olay nedeniyle Ulaştırma Bakanlığı ve TCDD aleyhine 28/12/2007 tarihinde maddi ve manevi tazminat davası açmıştır.

28. Yargılamayı yapan Ankara 3. Asliye Ticaret Mahkemesi 3/12/2009 tarihinde, davalı Ulaştırma Bakanlığına karşı açılan davanın husumet nedeniyle reddine, davalı TCDD'ye karşı açılan davanın kısmen kabulü ile davacı Burcu Demirkaya yönünden 11.604,75 TL maddi tazminat ile 15.000 TL manevi tazminatın, davacı Yücel Demirkaya yönünden ise 10.000 TL manevi tazminatın dava tarihinden itibaren işleyecek reeskont faizi ile davalıdan tahsiline, fazlaya ilişkin istemin reddine karar vermiştir.

29. TCDD ve başvurucuların talebi üzerine temyiz incelemesi yapan Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Hukuk Dairesi), olay tarihinden itibaren faize hükmedilmesi gerekirken dava tarihinden itibaren faize hükmedilmesinin doğru olmadığı gerekçesiyle hükmün düzeltilerek onanmasına karar vermiştir.

30. Hukuk Dairesinin 15/12/2011 tarihli bu kararına karşı başvurucular karar düzeltme talebinde bulunmuş iseler de talep Hukuk Dairesinin 22/1/2013 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

31. Olayın meydana geldiği tarihte yürürlükte bulunan 765 sayılı mülga Kanun'un 389. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bir kimse tedbirsizlik veya meslek veya sanatında tecrübesizlik veya nizam ve emir ve kaidelere riayetsizlik neticesi olarak demiryolu üzerinde bir kaza vukuu tehlikesine meydan verirse üç aydan otuz aya kadar hapse ve iki yüz liraya kadar ağır cezayı nakdiye ve kaza vukubulmuş ise beş seneye kadar ağır hapse ve yüz elli liradan aşağı olmamak üzere ağır cezayı nakdiye mahkum olur.

..."

32. 765 sayılı mülga Kanun'un 455. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

" Tedbirsizlik veya dikkatsizlik veya meslek ve sanatta acemilik veya nizamata, ve evamir ve talimata riayetsizlik ile bir kimsenin ölümüne sebebiyet veren şahıs iki seneden beş seneye kadar hapse ve 250 liradan 2.500 liraya kadar ağır para cezasına mahkum olur.

Eğer fiil birkaç kişinin ölümünü mucip olmuş veya bir kişinin ölümü ile beraber bir veya birkaç kişinin de mecruhiyetine sebebiyet vermiş ve bu yaralanma 456 nci maddenin 2 nci fıkrasında beyan olunan derecede bulunmuş ise dört seneden on seneye kadar hapis ve 1.000 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası ile mahkum olur.

..."

B. Uluslararası Hukuk

33. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "*İnsan haklarına saygı yükümlülüğü*" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Yüksek Sözleşmeci Taraflar kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar."

34. Sözleşme'nin "*Yaşam hakkı*" kenar başlıklı 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur..."

35. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarında, Sözleşme'nin 2. maddesinin ilk cümlesinin devletin yalnızca kasti ve hukuka aykırı olarak ölüme sebebiyet vermekten kaçınmasını değil aynı zamanda devletlerin egemenlik yetkileri içinde bulunan kişilerin yaşamlarını korumak için gerekli tedbirleri almalarına dair devletlere pozitif yükümlülük yüklediği de hatırlatılmaktadır (*L.C.B/İngiltere*, B. No: 23413/94, 9/6/1998, § 36).

36. AİHM'e göre Sözleşme'nin 2. maddesi, devletin sorumluluğunu gerektirebilecek şartlar altında can kaybının bulunduğu durumlarda devlete elindeki tüm imkânları kullanarak yaşama hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak yeterli yargısal veya diğer tedbirleri alma görevi yüklemektedir (*Osman/İngiltere*, B. No: 23452/94, 28/10/1998, § 115; *Paul ve Audrey Edwards/İngiltere*, B. No: 46477/99, 14/3/2002, § 54). AİHM, bu yükümlülüğün -kamusal olsun veya olmasın- yaşama hakkının tehlikeye girebileceği her türlü faaliyet bakımından da geçerli olduğu kanaatinde dir (*Öneryıldız/Türkiye* [BD], B. No: 48939/99, 31/11/2004, § 71).

37. *Bone/Fransa* ((k.k.), B. No: 69869/01, 1/3/2005) kararında devletlerin tren istasyonunda bulunan herkesin yaşamını güvence altına almaya yönelik tedbirler almaları yönünde pozitif yükümlülükleri olduğunu belirten AİHM, *Kalender/Türkiye* (B. No: 4314/02, 15/12/2009) kararında devlet görevlilerinin ya da kurumlarının demir yolu taşımacılığı gibi potansiyel olarak tehlikeli etkinliklerde muhakeme hatasını veya dikkatsizliği aşan bir ihmali olduğu yani olası sonuçların farkında olmalarına rağmen söz konusu makamların kendilerine verilen yetkileri gözardı ederek demir yolu taşımacılığı gibi tehlikeli bir etkinlik nedeniyle

oluşan riskleri bertaraf etmek için gerekli ve yeterli önlemleri almadığı durumlarda -bireyler kendi inisiyatifleriyle hangi hukuk yollarına başvurmuş olursa olsun- insan hayatının tehlikeye girmesine neden olan kişiler aleyhine hiçbir suçlamada bulunulmaması ya da bu kişilerin yargılanmamasının Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlal edildiği anlamına gelebileceğini ifade etmiştir (*Kalender/Türkiye*, § 52).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

38. Mahkemenin 30/10/2018 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

39. Başvurucular; ceza yargılamasına ilişkin sürecin çok uzadığını, yargılamanın on yıldır sonuçlandırılmayıp sorumluların nihai olarak cezalandırılmadığını ve yargılamanın uzunluğu nedeniyle mağduriyetlerinin giderilemediğini belirterek yaşam, adil yargılanma ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

40. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucuların şikâyetlerinin özünün yakınlarının ölümü hakkında yürütülen ceza soruşturmasının makul bir süratle yürütülmemesine ilişkin olduğunu dikkate alan Anayasa Mahkemesi, başvurunun Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınan yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

41. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, yaşama... hakkına sahiptir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

42. Yaşam hakkının doğal niteliği gereği, yaşamını kaybeden kişi açısından bu hakka yönelik bir başvuru ancak yaşanan ölüm olayı nedeniyle ölen kişinin mağdur olan yakınları tarafından yapılabilmektedir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 41). Başvuruya konu olayda ölen F.Y. başvurucuların annesidir. Bu nedenle başvuruda, başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır.

43. Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkı, devletin temel amaç ve görevlerden birisinin de insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamak olduğunu belirten Anayasa'nın 5. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde devlete negatif yükümlülükler yanında pozitif yükümlülükler de yükler (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 50).

44. Pozitif yükümlülükler kapsamında devletin yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını kamu görevlilerinin, diğer bireylerin ve hatta kişinin kendi

çylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma ödevi vardır. Devlet, öncelikle yaşam hakkına yönelen tehdit ve risklere karşı caydırıcı ve koruyucu yasal düzenlemeler yapmalı; bununla da yetinmeyerek gerekli idari tedbirleri almalıdır. Bu ödev ayrıca bireyin yaşamını her türlü tehlike, tehdit ve şiddetten koruma yükümlülüğünü de içerir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 51).

45. Devletin yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerinin usule ilişkin bir yönü bulunmaktadır. Devletin yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerinin usule ilişkin yönü, doğal olmayan her ölüm olayının tüm yönleriyle ortaya konmasını ve sorumlu kişilerin belirlenmesine imkân tanıyan bağımsız bir soruşturma yürütülmesini gerektirmektedir (*Sadık Koçak ve diğerleri*, B. No: 2013/841, 23/1/2014, § 94).

46. Usul yükümlülüğünün bir olayda gerektirdiği soruşturma türünün yaşam hakkının esasına ilişkin yükümlülüklerin cezai bir yaptırım gerektirip gerektirmediğine bağlı olarak tespiti gerekmektedir. Anılan yükümlülük olayın niteliğine bağlı olarak cezai, hukuki ve idari nitelikte soruşturmalarla yerine getirilebilir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 55).

47. Buna göre yaşam hakkının veya fiziksel bütünlüğün ihlaline kasten sebebiyet verilmemiş ise *etkili bir yargusal sistem kurma* yönündeki pozitif yükümlülük her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmez. Mağdurlara hukuki, idari hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 59).

48. Bununla birlikte kasıtlı olmayan fiiller nedeniyle meydana gelen ölüm olaylarında kamu makamlarının muhakeme hatası veya dikkatsizliği aşan bir kusuru olduğu yani olası sonuçların farkında olmalarına rağmen söz konusu makamların kendilerine verilen yetkiler kapsamında tehlikeli bir faaliyet nedeniyle oluşan riskleri bertaraf etmek için gerekli ve yeterli önlemleri almadığı durumlarda -ilgililer diğer hukuk yollarına başvurmuş olsalar dahi- kişilerin hayatının tehlikeye girmesine neden olanlar hakkında bir ceza soruşturması yürütülmesi gerekir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 60).

49. Demir yolu taşımacılığı faaliyeti de niteliği itibarıyla kişilerin yaşamı ve vücut bütünlüğü bakımından birtakım riskler içermektedir. Bu tehlikeli olma durumu nedeniyle kamu makamları, demir yollarının işletilmesinde gerekli güvenlik tedbirlerini almalı; trenlerin seyrüseferinde veya gar ve benzeri işletmelerde istenmeyen ölüm ve yaralanma olaylarının önüne geçmek için makul ölçüler çerçevesinde gerekenleri yapmalıdır (*Gürkan Kaçar ve diğerleri*, B. No: 2014/11855, 13/9/2017, § 68; *Hüseyin Münüklü*, B. No: 2014/5973, 13/9/2017, § 62).

50. Başvuruya konu olayın demir yollarının işletilmesi sırasında olduğuna ve livreye göre saatte 80 km hızla gitmesi gereken trenin saatte 130 km hızla gitmesi sonucu olayın meydana geldiğine dair bilirkişi raporunu (bkz. § 11) dikkate alan Anayasa Mahkemesi, muhakeme hatasını aşan bir durumun söz konusu olduğu ve somut olay bakımından yaşam hakkının usul boyutunun ölüm olayının koşullarının ve sorumluların tespiti için ceza soruşturması yapılmasını gerektirdiği sonucuna varmıştır. Bu nedenle başvuruda, başvuru yollarının tüketilmesi yönünden herhangi bir eksiklik bulunmamaktadır.

51. Diğer taraftan başvuru açıkça dayanaktan yoksun olmadığı gibi başvurunun kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmamaktadır.

Dolayısıyla yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

52. Devlet yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu kapsamında, doğal olmayan her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmî bir soruşturma yürütmek durumundadır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 54).

53. Yürütülen bu soruşturma makul bir özen ve süratle yürütülmelidir (*Salih Akkuş*, B. No: 2012/1017, 18/9/2013, § 30). Bu husus, hukuk devletine bağlılığın sağlanması ve hukuka aykırı eylemlere hoşgörü ve teşvik gösterildiği görünümü verilmesinin engellenmesi yönünden bir gerekliliktir.

54. Soruşturmanın makul bir özen ve süratle yapılıp yapılmadığına ilişkin tespit başvuruya konu olayın kendi koşullarına, soruşturmadaki şüpheli veya sanık sayısına, suçlamaların niteliğine, olayın karmaşıklık derecesine ve soruşturmanın ilerlemesine engel olan unsurlar ya da güçlüklerin bulunup bulunmadığına göre farklılık gösterebilecektir (*Fahriye Erkek ve diğerleri*, B. No: 2013/4668, 16/9/2015, § 91).

55. Başvuruya konu olay 2004 yılında meydana gelmiş olup bu olay hakkında Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma iki aydan daha kısa bir sürede tamamlanmıştır. Ceza Mahkemesi ilk kararını 2008 yılında vermiştir. Ne var ki kararın kanun yoluna başvurma hakkı olan bazı kişilere tebliğ edilmemesi nedeniyle ilk bozma kararına ilişkin temyiz süreci yaklaşık 2 yıl 6 ay, ikinci bozma kararına ilişkin temyiz süreci ise yaklaşık 2 yılda sonuçlanmıştır. Ceza Mahkemesince en son 24/11/2014 tarihinde karar verilmiş olup yargılama henüz sonuçlandırılmamıştır.

56. Meydana gelen olayda ölen ve yaralananların fazlalığı nedeniyle ölenlerin yakınları ile yaralıların ifadelerinin tespitinin uzun zaman alması anlaşılabilir bir durum olmakla birlikte soruşturmadaki hiçbir unsur yargılamanın bu denli uzamasını ve henüz sonuçlandırılmamasını haklı kılmamaktadır. Bu sebeple başvurucuların yakınlarının ölümüyle ilgili soruşturmanın makul süratle yürütüldüğünün söylenemeyeceği kanaatine varılmıştır.

57. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

58. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

59. Başvurucular, yaşam hakkının usul boyutunun ihlali nedeniyle ayrı ayrı 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

60. Başvuruda, yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

61. Yaşama hakkının usul boyutunun ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara müştereken net 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

62. Kararın bir örneğinin bilgi edinilmesi için Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

63. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 226,90 TL harç ve 1.980 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.206,90 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşama hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkının usul boyutunun **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

C. Başvuruculara net 30.000 TL manevi tazminatın müştereken **ÖDENMESİNE**, tazminata ilişkin diğer taleplerin **REDDİNE**,

D. 226,90 TL harç ve 1.980 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.206,90 TL yargılama giderinin **BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE**,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal **FAİZ UYGULANMASINA**,

F. Kararın bir örneğinin Sakarya 2. Ağır Ceza Mahkemesi (E.2014/110) ile Yargıtay 12. Ceza Dairesine (E.2015/14956) **GÖNDERİLMESİNE**,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 30/10/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Recai AKYEL